

УЛАСНЫЯ ІМЁНЫ ГОМЕЛЬШЧЫНЫ: СТРАТЫГРАФІЧНЫ АНАЛІЗ

Т.А. Карніеўская

Яшчэ ў эпоху Антычнасці імя уяўлялася як адзін з істотных складнікаў асобы. Сапраўды, уласнае імя, з аднаго боку, самая універсальная моўная катэгорыя – няма чалавека без імя, і ў той жа час самая індывідуальная.

Імя з’яўляецца знакам пэўнай культуры, гэта, па сутнасці, “скарочаны дыяхранальны культурны тэкст, які мае шырокі культурны фон” (Ю.Гурская). Імя выконвае функцыю захавання і трансляцыі нацыянальнай свядомасці, традыцый, гісторыі, культуры народа, а таму з’яўляецца складаным моўным знакам.

Ітак, уласныя імёны – гэта адзінкі мовы – маўлення, якія служаць для падрэслена канкрэтнага называння асобных прадметаў рэчаіснасці і маюць спецыфічныя асаблівасці ў значэнні, граматычным афармленні і функцыянаванні” [1].

У.А. Ніканаў, вызначаючы спецыфічныя ўласцівасці ўласных імёнаў, найперш падкрэслівае іх сайцыяльнасць і гістарычную абумоўленасць: “Уласнае імя існуе толькі ў грамадстве і для грамадства. Імёны сацыяльныя усе і заўсёды” [2].

Намі быў праведзены аналіз іменавання на Гомельшчыне ў перыяд з 1991 па 2000 гады (выкарыстаны звесткі ЗАГСа Чыгуначнага раёна г. Гомеля). З алфавітаў, у якіх рэгіструюць навароджаных, намі былі выпісаны 1000 мужчынскіх і 1000 жаночых імёнаў. Затым была падлічана частата ўжывання кожнага імя паасобку і складзена частотная табліца ад максімальна частотнага да мінімальна частотных імёнаў.

Аналіз гэтых табліц дазваляе зрабіць наступныя вывады:

1. Колькасць ужытых мужчынскіх імёнаў менш за колькасць жаночых (адпаведна 76 і 85).

2. Назіраецца павелічэнне ўжывання спрадвечных імёнаў ў параўнанні з больш раннімі перыядамі. Так, сярод андронімаў стала замацаваліся такія імёны, як *Богдан, Глеб, Всеволод, Ратмир, Святослав*, а імя *Владислав* нават увайшло ў дзесятку самых папулярных.

Сярод гінеконімаў ва ўжытак былі ўведзены наступныя: *Владислава, Милана, Зорина*.

3. Разам з тым назіраецца хуткі рост запазычаных антрапонімаў. Так, упершыню былі ўжыты наступныя імёны:

сярод андронімаў – *Джал, Ильяс, Люкас, Рекард, Ричард, Рустан*,

сярод гінеконімаў – *Айнур, Белинда, Барбара, Джесика, Даниела, Камелия, Леона, Мариетта*.

Трэба адзначыць, што ўстанавіць паходжанне некаторых вышэй прыведзеных імёнаў з'яўляецца даволі праблематычным.

4. Нельга абмінуць увагай варыянтнасць ужывання аднаго і таго ж імя:

сярод мужчынскіх: *Иван – Ян, Адриан – Андриан, Александр – Алесь, Рекард – Ричард*;

сярод жаночых: *Яна – Иванна, Олеся – Алесья, Ангелина – Анжелика, Виталина – Виталия, Лилия – Лилиана, Наталья – Наталия, Кристина – Христина*.

5. Назіраецца пераважнае ўжыванне неславянскіх імёнаў. Так, сярод мужчынскіх імёнаў сустракаем 14 славянскіх (*Всеволод, Станислав, Вячеслав, Владислав, Богдан* і інш.) імён і 62 імені, што запазычаны з іншых моў.

Сярод жаночых імёнаў – 11 славянскіх (*Светлана, Вера, Надежда, Любовь, Владислава* і г.д.) і 74 неславянскіх

6. Трэба адзначыць даволі вялікую колькасць імёнаў, што характарызуюцца адзінаковым ужываннем. Некаторыя з іх даволі цікавыя: *Рустан, Чингиз, Люкас, Генрих, Валерьян, Лана, Каролина, Джесика, Даниела, Альбина, Айнур, Белинда*.

7. Дзесяткі самых папулярных імёнаў выглядаюць наступным чынам:

мужчынскія: *Дмитрий – 84%, Александр – 68%, Евгений – 55%, Сергей – 50%, Алексей – 49%, Андрей – 48%, Владислав – 47%, Максим – 45%, Артём – 40%, Павел – 35%*;

жаночыя: *Анастасия – 93%, Екатерина – 59%, Анна – 56%, Кристина – 44%, Ольга – 43%, Татьяна – 42%, Виктория – 41%, Юлия – 40%, Дарья – 37%, Ирина – 34%*.

Такім чынам, аналіз сучаснага стану іменавання на Гомельшчыне дазваляе выявіць агульныя прынцыпы і тэндэнцыі развіцця іменніка ў залежнасці ад сацыяльных і культурных умоў.

Літаратура:

1. Мезенка Г.М. Беларуская аномастыка. Мн., 1997. С.22.
2. Никонов В.А. Имя и общество. М., 1974. С.6.